EESTI STATISTIKA

PAARISUHTEVÄGIVALLA LEVIK JA TAGAJÄRJED EESTIS

Analüüsi lühikokkuvõte

Autorid: Ethel Maasing, Eve Telpt, Kadri Soo

Analüüs põhineb Statistikaameti 2022. aastal tehtud soolise vägivalla uuringu „Suhteuuring: turvalised suhted pereringis, tööl ja väljaspool seda“ (edaspidi *suhteuuring*) andmetel ja annab ülevaate 18–74-aastaste Eesti elanike kokkupuudetest paarisuhtevägivallaga. Paarisuhtevägivalla alla liigituvad kõik need vaimse, füüsilise ja seksuaalse vägivalla teod, kus ohvril ja vägivallatsejal on olnud intiimne suhe. Vägivallatseja võib olla nii praegune kui ka endine (intiim)partner.

Kui paljud Eesti naised ja mehed on kogenud paarisuhtevägivalda?

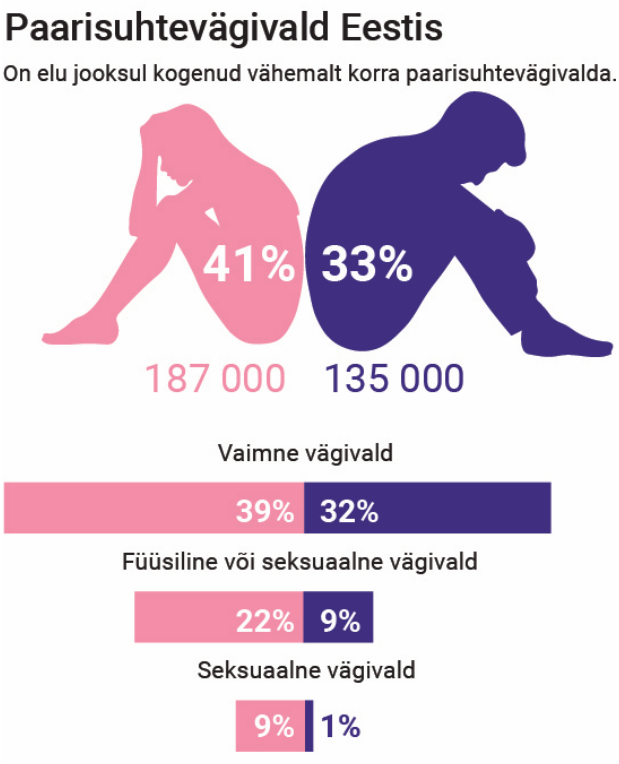
Eestis on elu jooksul vähemalt korra paarisuhtevägivalda kogenud 41% kunagi paarisuhtes olnud naistest (187 000 naist) ja 33% meestest (135 000 meest). Kuigi kokkuvõttes on naiste hulgas paarisuhtevägivalla ohvreid rohkem kui meeste seas, on hiljutised näitajad üsna sarnased – viimase viie aasta jooksul on paarisuhtevägivalla all kannatanud 15% ja viimase aasta jooksul 6% nii naistest kui ka meestest.

Suurem osa paarisuhtevägivalla kogemustest jääb varasematesse suhetesse, aga 17% praegu paarisuhtes olevatest naistest (56 000 naist) ja 16% meestest (54 000 meest) on kannatanud praeguse partneri vägivalla all. Naised kogevad meestega võrreldes rohkemaid paarisuhtevägivalla vorme ja kannatavad sagedamini pikaajalise vägivalla all.

Millist paarisuhtevägivalda on ohvrid kogenud?

Kõige sagedamini kogetakse paarisuhtes vaimset vägivalda (39% naistest ja 32% meestest). Pooled naisohvritest ja ligi kolmveerand meesohvritest on kannatanud paarisuhtes ainult vaimse vägivalla all. Vaimse vägivalla tegudest on kõige enam ette tulnud emotsionaalset väärkohtlemist (nt alavääristamine, alandamine, sõimamine, teise mehega/naisega rääkimise tõttu vihastamine või alusetu truudusetuses süüdistamine).

Füüsilist või seksuaalset paarisuhtevägivalda on kogenud 22% ehk viiendik paarisuhtes olnud naistest (99 000 naist) ja 9% ehk ligi kümnendik meestest (38 000 meest). Seksuaalse vägivalla ohvriks on sealhulgas langenud 9% naistest ja 1% meestest. Kõige levinumad füüsilise vägivalla teod on lükkamine, tõukamine, juustest tõmbamine, millegagi viskamine, löömine ja ähvardamine. Seksuaalne vägivald väljendub kõige sagedamini tahtevastases suguühtes, millest (nais)ohver ei julge tagajärgede hirmus keelduda.

Milline on vägivalla ohvri profiil?

Paarisuhtevägivalla ohvrite tausta uurides ilmneb suhteuuringust selge seos inimese vanuse ja vägivalla kogemise vahel – mida noorem vanuserühm, seda rohkem on nii naiste kui ka meeste seas vägivalla all kannatanuid. Tulemused võivad näidata nooremate inimeste suuremat teadlikkust vägivallast ja õigustest.

Paarisuhtevägivald on seotud inimese sotsiaalse haavatavusega. Vägivalla ohvreid on rohkem partnerist materiaalselt sõltuvate, halvema terviseseisundiga ja naistel ka madalama haridustasemega inimeste hulgas. Lapsepõlves kogetud vägivald on samuti paarisuhtevägivalla suur riskitegur – kes on lapsepõlves ise vägivalla all kannatanud või vanematevahelist vägivalda pealt näinud, langevad uuringu andmetel ka oma paarisuhtes sagedamini vägivalla ohvriks.

Milline on vägivaldse partneri profiil?

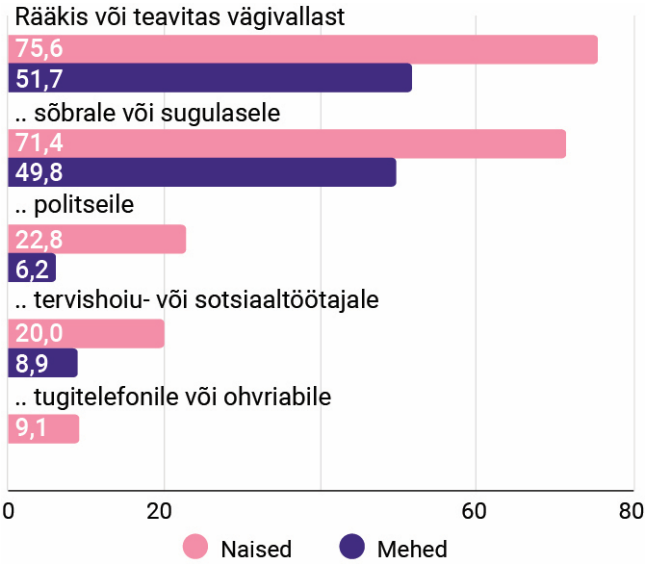
Kui uurida, kas paarisuhtes vägivaldsed partnerid eristuvad kuidagi teistest, ilmnevad eripärad eelkõige naiste partneritel ja eriti neil, kes on olnud füüsiliselt või seksuaalselt vägivaldsed. Füüsiliselt või seksuaalselt vägivaldsed partnerid kalduvad olema teistest madalama haridustasemega, tarbima rohkem alkoholi ja neil on olnud vägivaldse käitumise tõttu rohkem tegemist politseiga.

Meelemürkide ja vägivallatsemise seost (mees)partneritel näitab seegi, et pooled (51%) viimase viie aasta jooksul partneri füüsilist või seksuaalset vägivalda kannatanud naistest hindasid, et nende partner oli viimase raskema vägivallajuhtumi ajal olnud purjus või narkojoobes.

Kui paljud ohvrid on vägivallast teavitanud?

Elu jooksul füüsilist või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naistest on vägivallast kellelegi rääkinud või kedagi teavitanud 76% ja meestest 52%. Üldjuhul räägitakse juhtunust ainult sõbrale või sugulasele. Mõne abistava asutuse või spetsialisti (sh politsei, tervishoiu- või sotsiaaltöötaja, tugitelefon, ohvriabi) poole on pöördunud 34% nais- ja 13% meesohvritest.

Euroopa Liidu (EL) riikide võrdluses paistab Eesti silma positiivsest küljest, sest juhtunust teavitanud naiste osatähtsus on EL-i keskmisest suurem (76% *vs* 68%) ning ka mehed on juhtunust sagedamini teada andnud kui naaberriikide Soome, Läti ja Leedu meesohvrid.

Millised on paarisuhtevägivalla tagajärjed ohvrile?

Suhteuuring võimaldab teha järeldusi ainult füüsilise ja seksuaalse paarisuhtevägivalla tagajärgede kohta, sest vaid vaimset vägivalda kogenud vastajatelt tagajärgede kohta ei küsitud. Vägivallal on naistele raskemad tagajärjed kui meestele. Ligi 15% kunagi paarisuhtes olnud naistest ja 4% meestest on saanud mõne füüsilise või seksuaalse vägivalla juhtumi tõttu kehavigastusi (eelkõige kerged muljumised näopiirkonnas, valu kehapiirkonnas, verine nina) või on neil selle tagajärjel tekkinud vaimse tervise probleeme. Kui vaadata kitsamalt ainult vägivalla ohvreid, on kehavigastusi saanud 56% nais- ja 31% meesohvritest.

Viiendik viimase viie aasta jooksul füüsilist või seksuaalset vägivalda kogenud naistest vajas pärast viimast raskemat juhtumit arstiabi (12% sai abi ja 9% oleks abi vajanud, kuid ei saanud), ligi viiendik (18%) ei saanud juhtunu tõttu hakkama majapidamistööde või laste eest hoolitsemisega ja kümnendik (10%) võttis end mõneks ajaks töölt või õpingutest vabaks.

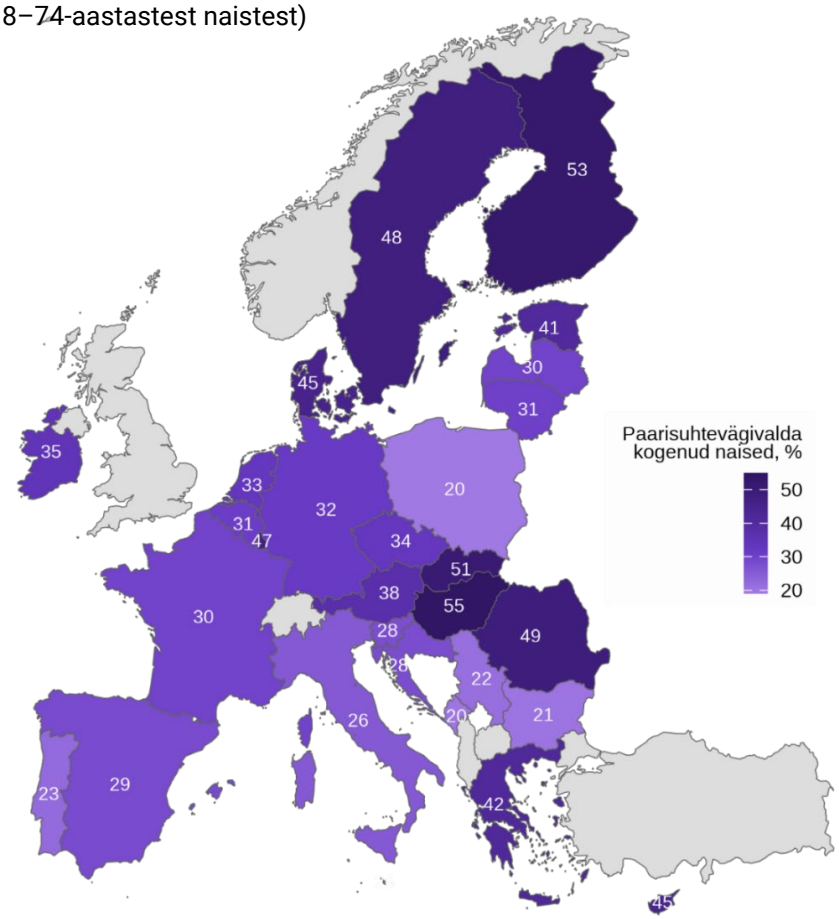
Milline on paarisuhtevägivalla mõju lastele?

Suhteuuringu andmetel elab 41% praeguses paarisuhtes vägivalda kogenud inimestest koos lastega (sh täisealised lapsed). Seega võib uuringu tulemusi kogu rahvastikule laiendades järeldada, et paarisuhtevägivald mõjutab umbes 44 000 lastega leibkonda. Täpsemalt käsitles uuring vägivalla mõjusid lastele ainult nende vastajatega, kes on olnud korduva füüsilise või seksuaalse paarisuhtevägivalla ohvrid. Veidi üle kolmandiku (35%) naisohvritest ja üle viiendiku (22%) meesohvritest arvas, et laps on näinud või kuulnud mõnd vägivallajuhtumit pealt, ning 15% nais- ja 9% meesohvritest arvas, et laps on ise vägivallajuhtumi(te) tõttu kannatanud.

Milline on olukord Eestis võrreldes ülejäänud Euroopaga?

Eestis 2022. aastal korraldatud suhteuuring oli osa esimesest üleeuroopalisest soolise vägivalla uuringust (*EU survey on gender-based violence against women and other forms of inter-personal violence*), mis võimaldab võrrelda siinset olukorda teiste EL-i riikidega. Eesti naiste hulgas on paarisuhtevägivalla ohvreid rohkem kui EL-is keskmiselt (vastavalt 41% ja 32% paarisuhtes olnud naistest). Sama tendents ilmneb ka vägivalla liigiti: vaimset vägivalda on Eestis kogenud 39% ja EL-is keskmiselt 30% naistest ning füüsilist või seksuaalset vägivalda Eestis 22% ja EL-is keskmiselt 18% naistest.

Elu jooksul vaimset, füüsilist või seksuaalset paarisuhtevägivalda kogenud naiste osatähtsus riigiti
(% paarisuhtes olnud 18–74-aastastest naistest)

Eesti mehi ei ole võimalik samasugusesse võrdlusesse asetada, sest mehed olid uuringusse kaasatud ainult 11 riigis: Belgias, Eestis, Horvaatias, Leedus, Lätis, Madalmaades, Maltal, Portugalis, Prantsusmaal, Sloveenias ja Soomes. Naaberriikide võrdluses on Eesti mehed kogenud paarisuhtevägivalda vähem kui Soome mehed, aga rohkem kui Läti ja Leedu mehed.